

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

September
2020

Nyt om FGU#27

Indhold

1. Nyt fra styrelsen
2. Søg om Børne- og Undervisningsministeriets udlodningsmidler
3. Videovejledninger til SPS2005
4. Evaluerings- og følgeforskningsprogrammet til FGU er i gang
5. Pulje til kompetenceudvikling af lærere og ledere i FGU 2021
6. Informationsmateriale til FGU-trivselsmåling
7. Materialer og brugerundersøgelse på emu.dk
8. Inspiration fra sektoren

Introduktion til orienteringsbrevet

Børne- og Undervisningsministeriet udsender hermed orienteringsbrev om den forberedende grunduddannelse (FGU). Orienteringsbrevet giver indblik i de aktiviteter, der foregår omkring FGU lige nu.

Du kan få 'Nyt om FGU' ved at tilmelde dig UVM's nyhedsbrev. Hvis du vælger nyhedskategorien "Uddannelser til unge", vil du modtage 'Nyt om FGU' (uvm.dk). Orienteringsbrevet bliver også publiceret på uvm.dk/fgu.

Det aktuelle orienteringsbrev vil ligeledes altid kunne læses på emu - danmarks læringsportal, emu.dk/fgu, som er ministeriets faglige portal til sektoren.

1. Nyt fra styrelsen

Denne uge (uge 40) er national ordblindeuge i Danmark. Der har været aktiviteter over hele landet, der har sat fokus på ordblindhed. I samme anledning bringer vi sidst i nyhedsbrevet en inspirationshistorie med fokus på det ordblindevenlige undervisningsmiljø i FGU.

Det er fortsat muligt at [finde information vedr. COVID-19 på ministeriets hjemmeside](#), blandt andet spørgsmål/svar, retning. Du kan også finde de breve, ministeriet har udsendt til sektorerne vedr. COVID-19, herunder også [udsendte nyhedsbreve til FGU-institutionerne i forbindelse med COVID-19 \(uvm.dk\)](#). Disse nyhedsbreve samler og præsenterer nyt i relation til COVID-19, som har betydning for FGU-området. Det kan være relevante love og bekendtgørelser, nye retningslinjer, vejledninger, spørgsmål/svar o.l.

2. Søg om Børne- og Undervisningsministeriets udlodningsmidler

Der er nu åbent for at ansøge om tilskud fra [ministeriets pulje om udlodningsmidler til undervisningsformål \(uvm.dk\)](#). Dette års temaer er: 1) Elever med ordblindhed, 2) Voksne med ordblindhed, 3) Inklusion af ordblinde i værkstedsbaseret undervisning på FGU og erhvervsuddannelserne, 4) Understøttelse af svage læsere og 5) Bevægelse i grundskolen.

Tema 1 og 3 er særligt relevante for FGU-sektoren, da indsatsområderne har til hensigt at understøtte undervisernes arbejde med elever, der er udfordret af ordblindhed samt at understøtte underviserne i at inkludere ordblinde elever i værkstedsundervisningen på lige fod med øvrige elever. Fristen for at søge midler fra puljen er den 18. november.

3. Videovejledninger til SPS2005

Specialpædagogisk støtte (SPS) ansøges og administreres gennem SPS2005. Som SPS-ansvarlig er der mange procedurer, du skal kende, og SPS2005 kan være svært at finde rundt i. Af denne årsag har Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) udarbejdet en række videovejledninger, som guider dig igennem alt fra, hvordan du opretter en ansøgning til, hvordan du finder afgørelser, bestiller hjælpemidler og søger om refusion i SPS2005.

Du kan finde alle [videovejledningerne på spsu.dk](#).

4. Evaluerings- og følgeforskningsprogrammet til FGU er i gang

I efteråret 2020 sætter Børne- og Undervisningsministeriet et fireårigt evaluerings- og følgeforskningsprogram til FGU i gang. Danmarks Evalueringsinstitut skal varetage programmet, som har til formål at undersøge implementering og effekt af FGU.

Der udkommer tre rapporter som led i følgeforskningen. Den første rapport (2021) har primært fokus på kommunernes praksis for målgruppevurdering af unge til FGU. Den anden rapport (2022) stiller skarpt på FGU-institutionernes arbejde med at implementere uddannelsen. Den tredje rapport (2023) vil følge op på de to første rapporter samt undersøge effekten af FGU i forhold til elevernes overgang til uddannelse og beskæftigelse.

I løbet af det fireårige program vil Danmarks Evalueringsinstitut gennemføre en række dataindsamlingsaktiviteter i kommuner og på FGU'er, herunder spørgeskemaundersøgelser, skolebesøg og forskellige former for interviews. Evaluerings- og følgeforskningsprogrammet er forankret

i Kontor for Analyse og Kommunikation i STUK. Kontakt: Charlotte Mackeprang, charlotte.mackeprang@stukuvvm.dk.

5. Pulje til kompetenceudvikling af lærere og ledere i FGU 2021

STUK har udmeldt en [pulje, der skal sikre et kompetenceløft af lærere og ledere på FGU-institutionerne i 2021 \(uvm.dk\)](#), og som skal understøtte realisering af uddannelsens formål og bidrage til en fælles professionsidentitet. Midlerne fordeles til FGU-institutionerne til kompetenceudviklingsaktiviteter.

STUK har afholdt tre virtuelle informationsmøder om puljen for alle FGU-institutionerne.

6. Informationsmateriale til FGU-trivselsmåling

På emu.dk kan du finde informationsmateriale om den kommende elev-trivselsmåling i FGU. Materialet består af en informationsvideo, informationsbreve samt vejledningsmateriale til brug for både elever og lærere i FGU. [Du kan finde informationsmateriale på emu.dk](#).

7. Materialer og brugerundersøgelse på emu.dk

Der ligger nu nyt materiale om sproglig opmærksomhed på emu.dk: "Gråzonesprog og klar tale". Materialet består af en serie på 13 hæfter med værktøjer, som faglæreren kan anvende til at øge elevernes sproglige og faglige begrebsforståelse på FGU. [Du kan læse mere om materialet og finde hæfterne på emu.dk](#).

Vil du hjælpe med at gøre emu.dk bedre? Så deltag i en brugerundersøgelse, der har til formål at tegne et billede af den generelle tilfredshed med emu.dk – [læs mere om undersøgelsen på emu.dk](#).

8. Inspiration fra sektoren

"Inspiration fra sektoren" er et fast indslag i nyhedsbrevet, hvor historier, idéer og erfaringer bliver delt på tværs af sektoren for at give inspiration. Hvis du har en idé til en god historie fra din institution, er du velkommen til at skrive til Hanne.Merrild.Jensen@stukuvvm.dk.

I anledning af ordblindeugen bringer vi i denne udgave af nyhedsbrevet en artikel med fokus på det ordblindevenlige undervisningsmiljø i FGU. STUK afholdt i september seminar for læse/skrive-ressourcepersoner i FGU om det ordblindevenlige undervisningsmiljø. Artiklen er skrevet på baggrund af de afholdte seminarer og indholdet heri.

Det ordblindevenlige undervisningsmiljø

I FGU skal eleverne tilbydes et inkluderende læringsmiljø, der tager højde for blandt andet ordblindhed. Der er endnu ikke præcise tal for, hvor stor en andel af FGU-eleverne der er ordblinde, men de første indikationer viser, at det er en forholdsvis stor andel, omkring 20 % eller muligvis mere. Det er derfor vigtigt, at undervisningsmiljøet i FGU er ordblindevenligt, både for de ordblinde elever, men også generelt for alle elever, der har udfordringer med at læse og/eller stave.

Undervisning af ordblinde elever i alle fag

Helle Bundgaard Svendsen, lektor og Ph.d. ved VIA University College, beskæftiger sig netop med det ordblindevenlige undervisningsmiljø og er redaktør på antologien *Undervisning af ordblinde elever i alle fag fra 2020*. På seminaret inspirerede Helle deltagerne med sin viden på området. Det ordblindevenlige miljø kræver, ifølge antologien, tre vigtige faktorer for at lykkes, nemlig 1) ordblindevenlige lærere, herunder mindsettet i forhold til ordblindhed og undervisning af ordblinde, 2) en ordblindevenlig organisation, herunder ledelse, rammer, ressourcer og prioritering og 3) ordblindevenlig undervisning, som blandt andet handler om didaktik og læse-skriveteknologi (LST).

En af Helles vigtige pointer er, at det ordblindevenlige miljø skal være til stede i alle fag. Det vil sige, at ordblinde elevers behov skal tænkes ind i undervisningen i alle fag. Her er det vigtigt at indtænke LST i de opgaver, der arbejdes med i fagene. Alle bruger i større eller mindre grad LST-funktioner, blandt andet bruges almene funktioner som stavekontrol og søgefunktion af de fleste, og Helles budskab er, at de grundlæggende LST-funktioner som oplæsning, ordforslag, talegenkendelse og OCR-behandling også sagtens kan indtænkes i undervisningen i alle fag. Det handler om at fokusere på, hvilke funktioner den enkelte elev har brug for, og ikke så meget på, hvilke programmer eleven skal have.

På seminaret havde Helle ligeledes fokus på ordblinde elevers LST-strategier. Det er vigtigt, at ordblindelæreren/ressourcepersonen hjælper eleven med at udvikle strategier, ved fx at få eleven til at vise hvad han/hun gør i en bestemt læse- eller skrivesituation og derefter hjælpe med at finde på flere mulige strategier. Her kan eleverne også være en inspiration for hinanden, idet de kan fortælle om deres egne strategier og give deres erfaringer med både strategier og LST videre til andre. Netop det at kunne hjælpe andre elever, eller måske endda læreren, med brugen af særlige LST-funktioner, kan også give succesoplevelser. Om LST-strategier bruger Helle devisen: *"En strategi er god – men flere er bedre."*

FGU-institutioner har nu adgang til OrdblindeLab.dk

Alle FGU-institutioner har fra august 2020 fået adgang til [OrdblindeLab.dk](https://ordblindeLab.dk), som indeholder [videovejledninger til it-hjælpe midler for ordblinde](https://ordblindeLab.dk). Videovejledninger skal

indgå som en aktiv del af den instruktionsindsats, der bliver givet i forbindelse med bevilling af it-hjælpe midler til ordblinde elever. Elever og personale får adgang til OrdblindeLab via Unilogin.

På seminaret fortalte Allan Madsen, stifter af OrdblindeLab.dk, om de muligheder, FGU-skolerne har fået med adgangen til OrdblindeLab.dk. Formålet med videovejledningerne er at gøre det lettere for både elever og lærere at have med it-hjælpe midler at gøre.

Ifølge Allan kan videovejledningerne fremme selvhjulpens blandt eleverne, idet eleverne selv kan se en video og lære noget, fx om et program eller en bestemt funktion. På den måde kan videoerne hjælpe eleverne til at tage ejerskab over egen læring, og kan give eleverne succesoplevelser.

Det kan være udfordrende for lærere i dag, at eleverne kommer med forskellige devices og forskellige styresystemer, når det handler om it-hjælpe midler. Her kan instruktionsvideoerne være en stor hjælp, da der ligger videovejledninger til en række forskellige platforme. På den måde kan ressourcepersonen fokusere på kerneopgaven nemlig didaktik og indhold, fremfor at skulle huske, hvordan de enkelte funktioner benyttes på de forskellige platforme. En anden fordel er også, at videoerne altid er der – også efter den indledende instruktionsindsats. Elever og lærere kan altid gå ind og se en video for at genopfriske brugen af en funktion. På den måde kan videovejledningerne også blive en ressource i læse/skrive-ressourcepersonens vejledning af lærere og elever.

Allans oplæg på seminaret blev afsluttet med en lille huskeregel, som han selv ofte har med sig: *"Store forventninger til de små skridt. Små forventninger til de store skridt."* Allan har været på besøg på flere FGU-institutioner for at introducere til brugen af OrdblindeLab.dk.

Inspiration blandt institutionerne

På seminaret gav ressourcepersoner fra tre FGU-institutioner deres erfaringer videre om blandt andet organisering af læse/skrive-ressourcepersoner og disses roller på deres institutioner. Derudover havde deltagerne mulighed for at starte dannelsen af regionale netværk, som kan medvirke til deling af inspiration og erfaringer blandt ressourcepersonerne. De regionale netværk vil være et supplement til det nationale netværk for ordblindeundervisere og SPS-ansvarlige inden for FGU, som faciliteres af FGU Danmark.

Derudover har STUK et orblindenetværk for alle uddannelser. Orblindenetværket er et netværk for fagpersoner, der underviser elever, studerende og kursister med ordblindhed. [Deltagelse i Orblindenetværket er gratis – se mere på orblindenetvaerket.dk](https://ordblindenetvaerket.dk).